

Skriftlige redegørelser

(Redegørelserne er optrykt i den ordlyd, hvori de er modtaget).

IT-politisk redegørelse af 13/5 1997
(Redegørelse nr. R 21).

Forskningsministeren (Jytte Hilden):

AUTORITETER STÅR FOR FALD

Informationssamfundet vender op og ned på en række grundlæggende forhold i vores samfund. Autoriteter står for fald, eksisterende værdier og rettigheder udfordres.

Vi er midt i en vidensrevolution, der vil forandre vores måde at arbejde, kommunikere, forbruge og lære på. En forandring, der vil skubbe til de eksisterende magtstrukturer i vores samfund. Demokratiet udfordres, og dets rolle må diskuteres. Her har vi brug for nye politiske rum.

Det fascinerende ved udviklingen er ikke så meget de teknologiske landvindinger men det frihedspotentiale informationssamfundet rummer. Og den politiske udfordring, det rejser. Næppe alle folkevalgte gør sig dette klart.

Her er en redegørelse, der lægger op til en åben og bred debat om informationssamfundets muligheder og faldgruber. En debat, hvor det er tilladt at være både kritisk og begejstret. Vi er stadig novicer i en ny tid.

Redegørelsen følges til efteråret op af en IT-politisk handlingsplan med konkrete initiativer på en række indsatsområder i forbindelse med regeringens fremlæggelse af forslag til finanslov for 1998.

Parallelt med redegørelsen udgives »IT i tal 1997 – 19 billeder af info-samfundet«, som giver en række nøgletal for den informationsteknologiske udvikling i Danmark.

En ny demokratisk dagsorden Informations-samfundet udfordrer de værdier og rettigheder, vi som danskere har erhvervet os gennem de sidste 150 år. Grundlovsfæstede rettigheder som ytringsfrihed, ejendomsret og den personlige frihed påvirkes af Internettet og vil blive uomgængelige temaer de kommende år. Kan vi holde fast i ytringsfriheden, når der via Internettet bliver adgang til vold og porno direkte fra børneværelset? Har Internet-udbydere ret til at

afvise hjemmesider på basis af seksuel, politisk eller religiøs overbevisning? Må lovlige borgere sikre deres privatliv ved at optræde anonymt på nettet – må forbrydere?

I modsætning til medier som tv eller aviser giver Internettet alle mulighed for at sprede deres budskaber og indhente information fra hele verden uden større omkostninger. Internettet skaber dermed en konkurrence på informationsmarkedet, som vi ikke før har set. Det betyder, at den autoritet, som tidligere var forbeholdt de få, der besad information, forsvinder.

Der sættes som aldrig før spørgsmålstejn ved offentlige myndigheders behandling af borgere og virksomheder, ved kvaliteten af undervisningen i skolerne, ved pengeinstitutters gebyr- og rentepolitik, ved madvarerne fra fødevarerindustrien og ved industriens forurening. Der ligger naturligvis mange forhold bag den gradvise nedbrydning af troen på autoriteter, men Internettet indeholder i sig selv elementer, der forstærker og bidrager til udviklingen.

Internettet kender ingen åbningstider, landegrænser eller tidszoner. Det skaber frihed i forhold til tid og sted. Men også i forhold til alder, køn og status. Alle har samme adgang til at få deres budskaber ud, deltage i diskussioner eller søge oplysninger. Når borgere uden videre kan få adgang til beslutningsgrundlaget for f.eks. lovforslag, før de fremsættes, skabes nye muligheder for menigmand, og nye udfordringer for de folkevalgte. Der bliver bedre mulighed for at kigge den offentlige forvaltning over skulderen, stille kritiske spørgsmål og få svar. Den enkelte får nye muligheder for at øve indflydelse. Når alle ved mere, er det sværere at holde magten hos de få. Og når flere deltager i samfundsdebatten, får vi et mere aktivt folkestyre. Det sætter en ny dagsorden for det danske demokrati.

De nye teknologiske muligheder skal være med til at skabe øget kvalitet i vores velfærds-samfund. Bedre information og oplysning. Større gennemsigtighed. Højere grad af deltagelse og indflydelse. Det er de udfordringer, virksomheder og det offentlige må forholde sig til – ellers søger kunder og borgere andre veje. Den enkelte har et ansvar for at tilegne sig den viden, der skal til for at udnytte de nye muligheder. Det giver os alle sammen, ikke mindst det danske uddannelses- og efteruddannelsessystem, en stor udfordring – og mulighed for at tænke i nye baner.

Et eksempel

Statoil-koncernen har tilbudt samtlige 13.000 medarbejdere at få en gratis PC med adgang til Internettet stillet til rådighed i hjemmet. Tilbuddet gælder både administrative medarbejdere og medarbejdere i produktion.

Til gengæld for den gratis PC får medarbejderne et træningsprogram, som de forpligter sig til at gennemføre. De 16.000 kr. pr. PC, som det koster Statoil, svarer til 5-7 kursusdage hos kommercielle udbydere af IT-kurser.

95 % har takket ja til tilbuddet.

Internettet er symbol på en forandring i vores måde at arbejde, kommunikere, forbruge og lære på. En forandring som rejser en lang række spørgsmål om, hvordan Danmark skal se ud i årene fremover.

Fakta

- 1996 var året, hvor Internettet gik fra at være ny teknologi til at blive et kendt begreb for de fleste danskere.
- På Internettet handles, udveksles oplysninger, søges information, skrives breve, spilles, »snakkes« og diskuteres. Internettet er interaktion.
- Mere end 1 million danskere har nu prøvet at være på Internettet.
- Knap 200.000 danske husstande (ca. 10%) har Internetopkobling – og antallet fordobles hvert år. Det betyder, at mere end 1 million husstande (50%) er på nettet i år 2000, hvis udviklingen fortsætter.
- Danskerne er glade for Internettet – kun 10% af dem, der har prøvet det, er skuffede over, hvad det kan tilbyde.

Danmark som IT-foregangsland

Frem mod år 2000 skal vi arbejde systematisk for, at Danmark er med i det internationale førerfelt. Som et lille og relativt homogent land har vi en manøvredegtighed, som vi skal udnytte til at sætte en ambitiøs og socialt ansvarlig dagsorden for den danske model af informationssamfundet.

I år 2000 er målet derfor, at

- Danmark har, som et af de første lande i verden, formuleret et sæt grundlæggende IT-retigheder for borgeren.
- Alle danskere har adgang til computere og Internet med dansk brugergrænseflade i skolen, på biblioteker, ved kvikskranke på rådhuset mv.

- Det danske uddannelsessystem er forrest med integration af IT i undervisningen og med udvikling af nye pædagogiske metoder.
- Danmark er foregangsland i udviklingen af IT-produkter, der kan bruges af alle: computere, pengeautomater, billetautomater, skilting osv.
- Den danske offentlige sektor er spydspids indenfor information, selvbetjening og elektronisk handel.
- Danske virksomheder er med i front på den globale elektroniske markedsplads.

Borgerens rettigheder i informationssamfundet

Et paradoks ved informationsteknologien er, at den på den ene side har potentiale til at udligne forskelle. På den anden side kan den skabe nye kløfter mellem dem, der kan, og dem der ikke kan. F.eks. kan IT for handicappede åbne døre til det arbejds- og fritidsliv, der for andre mennesker er en selvfølgelighed. Men den kan også opstille nye barrierer og derved gøre livet mere besværligt for den enkelte.

Informationsteknologien skal ikke presses ned over hovedet på nogen. Men vi skal stille krav om, at teknologien bliver nemmere at gå til – på dansk og uden at det kræver en højere uddannelse, umiddelbart forståelig i sin grænseflade, billigere at anskaffe og tilgængelig for alle – også målgrupper udover de gængse. Selvom mange i dag er entusiastiske brugere af computer og Internet, er der også grupper for hvem teknologien opleves som ligegyldig, utilgængelig eller ligefrem skræmmende.

Som ved enhver samfundsændring er der både nye muligheder og nye faldgruber. Vores opgave – og vores ansvar – er at sikre, at vi udnytter mulighederne og undgår faldgruberne. Vi må gerne lade os begejstre, men vi skal også huske at stille kritiske spørgsmål. Det er nyt land for os alle sammen.

I undervisning giver teknologien nye muligheder for læringsformer, der tager udgangspunkt i den enkelte elevs særlige evner og faglige niveau, men det må ikke blive til ren maskinlæring frakoblet personlig kontakt, samarbejde og diskussion. For ældre kan informationsteknologien give bedre mulighed for kommunikation, indkøb og sociale netværk på trods af fysiske begrænsninger. Men det må ikke blive den eneste kontakt til omverdenen. For danske forbrugere giver Internettet adgang til at finde og købe varer på en global markedsplads. Men det betyder samtidig, at virksomheder kan regi-

strere og overvåge forbrugere i hidtil uset grad. For den offentlige sektor giver informationsteknologien mulighed for at sætte alvor bag ord som åbenhed, selvbetjening og interaktivitet. Men det må ikke fratage nogen muligheden for personlig betjening.

Løsningen på disse problemstillinger er ikke teknologisk givet, men skal findes gennem en dialog, der afspejler og udvikler de værdier, vores velfærdssamfund bygger på. Værdier som social ansvarlighed, lige muligheder for alle og medindflydelse.

IT-rettigheder

- Informationsteknologien skal være tilgængelig for alle. Alle skal på biblioteker, ved kommunale kvikskranke mv. have gratis adgang til en computer med Internetopkobling. Alle skal have mulighed for at tilegne sig den basale viden, der skal til for at kunne udnytte og tage stilling til teknologien. Utryghed, manglende kendskab eller økonomisk formåen må ikke udgøre en barriere for at komme i gang.
- Lige adgang til information og oplysning for alle samfundsgrupper. Overgangen til elektronisk information må ikke på kort sigt erstatte muligheden for traditionel, dvs. personlig, telefonisk eller papirbaseret information.
- Det danske uddannelsessystem skal benytte IT i en undervisning, der tager udgangspunkt i den enkelte elevs behov og forudsætninger.
- Prisen for elektronisk kommunikation skal være på et sådant niveau, at den ikke afskærer bestemte grupper eller regioner fra at benytte den.
- Informationsteknologien skal i videst muligt omfang udformes efter principper om universelt design, så f.eks. ældre eller bestemte handicapgrupper ikke udelukkes fra at benytte den.
- Informationsteknologien skal tale dansk. Både i betydningen danske programmer og dansk som sprog. Men også i form af dansk syntetisk tale.
- Basale forbrugerrettigheder skal sikres ved handel på Internettet.
- Beskyttelsen af privatlivets fred og den personlige integritet skal sikres i Info-samfundet, også på Internettet.

Fakta

- Regeringen og KL har i maj 1996 indgået en aftale om IT i folkeskolen. Aftalen indebærer, at der i år 2000 vil være ca. 12 elever pr. moderne PC i folkeskolen.
- Ved udgangen af 1997 forventes alle gymnasier og VUC'er at være tilsluttet undervisningsnettet, på linie med erhvervsskoler og seminarier.
- Ved udgangen af 1997 vil ca. 500 skoler være tilsluttet undervisningsnettet. Det forventes, at 75% af folke- og privatskolerne vil være tilsluttet inden år 2000.
- På 58% af Danmarks biblioteker har brugerne adgang til Internettet. Yderligere 14% forventer at give adgang i løbet af de kommende to år.
- 30% af bibliotekerne har en hjemmeside, der giver direkte adgang til at søge i bibliotekets katalog.

Større fleksibilitet for den enkelte

Selvom industrisamfundet har haft en positiv betydning for vores økonomiske velstand, har det også skabt en række snævre bindinger på vores liv. Arbejdsdage er stramt fastlagt og familielivet ofte presset ind i et tidsmønster med børn, der er for længe i institution. Det mønster har vi nu mulighed for at bryde.

Med informationsteknologien skal vi skabe langt større fleksibilitet i hverdagen. Arbejde, indkøb og diverse kontakter til det offentlige skal kunne foregå, når det passer den enkelte. Og vi skal have større medbestemmelse med hensyn til, hvordan vi tilrettelægger vores arbejds-, familie- og fritidsliv. Med en computer og Internetopkobling vil mange typer af arbejde kunne udføres fra hjemmet. Ikke som erstatning for »at gå på arbejde« men som et supplement en eller flere dage om ugen – alt efter hvordan det passer ind i ens egen og arbejdspladsens rytme. Ligesom ældre medarbejdere vil kunne få en mere fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

For nogle mennesker vil informationsteknologien ikke blot give øget fleksibilitet, men åbne helt nye døre. De vil kunne kommunikere og deltage i dele af samfundslivet, som de tidligere har været afskåret fra. For handicappede kan IT udgøre forskellen mellem at leve en tilværelse underlagt andres hjælp og omsorg og at leve en selvhjulpent og erhvervsaktiv tilværelse. Ældre får nye muligheder for at »gå i« forretninger, dyrke hobbyer og holde kontakt til venner, børn og børnebørn på trods af fysiske begrænsninger.

Fakta

- Skatteministeren har februar 1997 fremsat lovforslag, hvorefter hel eller delvis privat brug af firmabetalte hjemme-PC'ere ikke længere beskattes.
- Over en kvart million danskere vil om 10 år kunne supplere deres traditionelle arbejde på arbejdspladsen med hjemmebaseret telearbejde.
- Knap en tredjedel af de danske kommuner, amter og private virksomheder har i dag erfaring med telearbejde.

ÅBEN OFFENTLIG SEKTOR*En vision*

Borgere og virksomheder vælger selv, hvordan de ønsker at kommunikere med det offentlige – via telefon, fax, brev, personlig henvendelse eller Internettet.

Vælger man Internettet, kan man koble sig op på det offentliges hjemmeside »danmark.dk« og døgnet rundt få den information, man har behov for, afgive oplysninger eller stille spørgsmål. »danmark.dk« tager udgangspunkt i den situation, borgeren og virksomheden står i, og ikke i ministerier, kommuner eller andre forvaltningsniveauer. Det betyder, at man som borger og som virksomhed kun skal henvende sig ét sted, uanset om henvendelsen vedrører flere myndigheder.

Står man som familie f.eks. overfor at skulle flytte, kan man via »danmark.dk« melde adresseændring til folkeregisteret, få sit barn skrevet på venteliste til daginstitution – og løbende se sin placering på den og andre ventelister, undersøge muligheder for skoletransport, vælge læge, ansøge om tilbygning af carport osv.

Man kan også via Internettet få adgang til de oplysninger, der er registreret om en selv i de offentlige registre. F.eks. kan studerende se hvilke oplysninger, der ligger til grund for deres SU-støtte, og selv opdatere disse ved ændret studieretning, indkomstgrundlag mv.

- Frem mod år 2000 skal ministerier og styrelser på alle relevante områder opbygge elektroniske selvbetjeningssystemer. En handlingsplan for forløbet skal udarbejdes inden udgangen af 1997.
- Alle ministerier og styrelser skal inden 1. januar 1998 have lagt alle relevante brugerrettede blanketter på Internettet.

- Alle ministerier og styrelser skal have etableret en hjemmeside på Internettet inden 1. januar 1998. Kommuner, amter og øvrige statslige institutioner opfordres til at gøre det samme.
- Alle offentlige myndigheder skal, som følge af lovforslaget om digital signatur, have etableret en officiel e-postkasse til at modtage juridisk bindende elektronisk post. Pligten gælder dog tidligst fra 1. januar 2000.

I et demokratisk samfund er spørgsmålet om åbenhed i den offentlige forvaltning altafgørende. En åben offentlig forvaltning kendetegnes først og fremmest ved sin gennemsigtighed og sin villighed til at føre dialog med omgivelserne. Det skal være enkelt at kommunikere med forvaltningen. Det skal være synligt, hvad skattekronerne går til. Og det skal være gennemskueligt, hvilke rettigheder og pligter man har som borger, uden først at skulle i kontakt med urimeligt mange instanser. Åbenhed i den offentlige sektor handler derfor også om effektivitet, fleksibilitet og en serviceorienteret holdning i relation til borgere og virksomheder.

Informationsteknologien giver nye muligheder for at søge, samle og sprede information og er derved med til at nedbryde etablerede magtstrukturer og hierarkier. Når adgang til viden og information lettes, åbnes for dialog og interaktivitet. Borgere kan komme til orde som aldrig før.

Informationsteknologien skal være et middel til bedre service, både ved personlig betjening og ved selvbetjening, f.eks. kvikskranker på offentlige kontorer samt via Internettet, der kan give individuelt tilpasset information og service når som helst, hvor som helst.

Selvbetjening er mange ting og strækker sig lige fra information, der giver svar på de generelle spørgsmål, som borgerne typisk stiller, til en service, der gør borgeren i stand til at indsende oplysninger via Internettet uden at skulle møde frem hos en myndighed.

Informationsteknologi erstatter hverken personlig betjening eller papirbaseret information. Men som supplement kan IT være med til at åbne den offentlige sektor og højne serviceniveauet. Langt fra alle offentlige ydelser kræver ressourcekrævende personlig betjening, og jo mere folk får mulighed for at klare tingene selv, desto flere ressourcer kan frigøres til bedre personlig service.

Fakta

- 385.000 danskere benyttede sig i 1996 af Told & Skats tilbud om at indtaste oplysninger til forskudsopgørelse og selvangivelse via telefonen. 10.000 benyttede sig af tilbuddet om at indtaste og indsende oplysningerne via Internettet.
- 60% af ministerierne og 36% af styrelser og direktorater har en hjemmeside.
- 90% af ministerierne og 53% af styrelser og direktorater kan kontaktes via en officiel e-postadresse.
- 36% af amterne har en hjemmeside og 64% har en e-postadresse.
- 16% af kommunerne har en hjemmeside og 30% har en e-postadresse.

DET DIGITALE FORRETNINGSLIV

En vision

I dagligvarehandelen vil en ny type discount-supermarkeder dukke op. De har ikke noget butiksareal men kun et udleveringssted, hvor kunderne henter de varer, de har bestilt på Internettet.

Strøget, storcentrene, gågaderne bruges i vidt omfang som vi kender det i dag, men den »oplyste forbruger« er vundet frem. Hun har på forhånd søgt på nettet og fundet de butikker, der har det, hun ønsker. Kvalitetsvurderingen og den endelige beslutning træffer hun i butikken. En del butikker har suppleret gadesalget med Internetsalg på mærkevarer. Ikke fordi det er store mængder, men fordi det er en nem service, når oplysningerne alligevel er på nettet.

Kommunikationen mellem det offentlige og det private er ændret markant. Næsten alle administrative oplysninger sendes nu automatisk fra virksomhedernes IT-systemer til det offentlige – og kun én gang. Det er en betydelig lettelse for virksomhederne ikke at skulle sende de samme oplysninger til forskellige offentlige instanser.

Internt i virksomhederne er der opstået en større fleksibilitet i arbejdets organisering og i tilknytningen til arbejdspladsen. Medarbejdere stiller større krav til information, inddragelse og et udviklende arbejde. Der er rift om de unge – og de ældre, og nye ansættelsesformer vinder frem.

Handel på Internettet er et af de områder, der vil ekspandere voldsomt de kommende år. Forholdet mellem virksomhed og kunde vil i højere

grad kunne tilpasses den enkeltes behov og ønsker. Virksomhederne vil kunne nå kunderne uden fordyrende mellemled. Kunderne vil få lettere ved at søge efter bedste og billigste produkt, hvor de er sikre på, det er på lager. Og de vil blive mere bevidste forbrugere.

Handel over nettet rejser også nye udfordringer. På Internettet kan virksomheders logoer og varemærker let kopieres og benyttes til falsk markedsføring. Hele (virtuelle) indkøbscentre kan forsvinde på få sekunder uden spor, og både virksomheders og kunders fysiske placering og sande identitet vil være usikker.

Basale forbrugerrettigheder må ikke blive glemt, fordi der for ensidigt fokuseres på de mange fordele. Internethandel giver forbruger og virksomhed. Vi må sørge for, at forbrugerrettigheder håndhæves – også ved elektronisk handel over landegrænser.

Vi må sikre anonymiteten på nettet, så vi undgår, at vores elektroniske spor udnyttes til overvågning af, hvad vi køber og til hvilken pris, hvad vi diskuterer på nettet, hvilke hjemmesider vi besøger mv. Og vi må sørge for, at virksomhederne ikke bombarderer os med elektronisk reklame.

For danske virksomheder bliver elektronisk handel en mulighed og en udfordring. Internettet giver de mange små og mellemstore danske virksomheder global tilstedeværelse med minimale omkostninger. På nettet er det mere et spørgsmål om at forstå mulighederne end at have kapital i ryggen. De virksomheder og lande, der bedst forstår at udnytte mulighederne, vil også høste fordelene.

Danmark skal spille en væsentlig rolle i formuleringen af de internationale spilleregler og standarder på den elektroniske markedsplads. Dette opnår vi både ved en fokuseret og koordineret indsats fra den offentlige sektor i relevante organer, og nok så vigtigt ved at sikre Danmark en foregangsposition på nøglefelter, som det f.eks. ses på betalingsområdet.

Det område, hvor elektronisk handel vil slå hurtigst igennem, er i »business-to-business« handelen. Det offentlige spiller her en væsentlig rolle – med indkøb for ca. 90 mia. kr. årligt – og skal virke som igangsætter.

Når information kan distribueres globalt uden større omkostninger, øges mobiliteten af arbejdskraft, viden og kapital. Det vil medføre en ombrydning af hele værdikæden fra finansiering og produktudvikling til salg og distribution. Virksomheder kan placere aktiviteter i de

regioner og lande, hvor viden, ressourcer og erhvervsmæssig struktur er mest optimal. Forskning, hvor der er forskningsmiljøer, der præsterer spring i viden. Test af nye produkter i områder med avanceret efterspørgsel. Det bliver ligeledes lettere at omstille produktionen og tilpasse det enkelte produkt efter nationale præferencer, forskellige typer forbrugere osv. Informations-teknologien vil således fundamentalt ændre virksomheders måde at organisere sig på.

Kombinationen af Inter- og Intranet vil betyde, at flere virksomheder får »virtuelle« træk. F.eks. er teknologien klar til på få minutter at skabe projektgrupper, der kan dele dokumenter, opslagstavler, diskussionsfora, lave egne lukkede eller offentlige hjemmesider mv., blot hvert gruppe medlem har Internetadgang og en e-post adresse.

Udviklingen af fleksible organisationer bliver en stor udfordring for det danske uddannelses-system og de danske virksomheder i de kommende år. Derfor skal de danske virksomheder opfordres til at tage del i denne udvikling.

Fakta

- I dag er der ca. 776.000 unge mellem 20-29 år og ca. 463.000 ældre mellem 60-70 år.
- I 2010 vil der være ca. 610.000 unge mellem 20-29 år og ca. 654.000 ældre mellem 60-70 år.
- Dvs. et fald i unge på 21 % og en stigning i ældre på 41 %
- Ca. 50% af danske virksomheder med over 5 ansatte har adgang til Internettet og ca. 20% har en hjemmeside.
- Knap 80% af virksomhederne kommunikerer elektronisk ud af virksomheden via opkaldsforbindelser eller faste kredsløb.

På vej mod det digitale forretningsliv

Fokus på forbrugerrettigheder på Internettet og

oplysningskampagne overfor borgerne; »Fup og fakta ved Internethandel«. Den grundlæggende holdning er, at elektronisk handel skal være til gavn for forbrugerne, men at emner som f.eks. anonymitet og købs- og aftaleret skal belyses nøjere.

Digital overførsel af varer, tjenesteydelser og penge stiller nye krav til regulering af moms og beskatning. Et udvalg nedsat af Skatteministeriet vil vurdere behovet for ændrede regler på området. Udvalget afrapporterer ultimo 1997.

Senest med udgangen af 1998 vil alle administrative oplysninger, hvor der i dag findes standarder, kunne indberettes via EDI.

Alle offentlige myndigheder vil i løbet af 1998 kunne begynde at handle via EDI. Økonomistyrelsen er sammen med Statens og Kommunernes Indkøbsservice i gang med at udvikle et basis indkøbssystem til de offentlige økonomisystemer. I løbet af 1997 sættes indkøbssystemet i drift overfor de kommunale og statslige brugere.

Ny handlingsplan

Det handler ikke bare om at komme først i Informationssamfundet. Det er blot at hoppe på vognen og følge den teknologiske hovedstrøm. Udfordringen er derimod at gøre det rigtigt. Vi har nu i Danmark en enestående mulighed for at give vores velfærdssamfund et løft og derved skabe øget livskvalitet for den enkelte. Det skal vi udnytte.

Regeringen følger derfor denne redegørelse op med en IT-politisk handlingsplan i forbindelse med fremlæggelse af forslag til finanslov for 1998.

Hermed slutter redegørelsen.

Redegørelse 14/5 97 om Byudvalgets indsats. (Redegørelse nr. R 22).

Boligministeren (Ole Løvig Simonsen):

Byudvalgets nedsættelse og arbejde

I 1993 konstaterede regeringen voksende bolig-sociale problemer i en række by- og boligområder – specielt i de større byer. De umiddelbare »symptomer« på denne udvikling var nedslidning af boliger og udenomsarealer, høj flyttefrekvens, høj andel af arbejdsløse, højt huslejeniveau, boligmæssig koncentration af socialt udstødte, enlige forsørgere etc. Disse tendenser gjorde sig gældende i såvel områder domineret af almene boliger som områder domineret af private udlejningsboliger. Dog viser en undersøgelse fra Socialministeriet (1993), at problemerne var mest markante inden for den almene boligsektor. Regeringen besluttede på den baggrund at iværksætte en massiv og nytænkende indsats. Med henblik på at sætte ind over for de mest truende boligsociale problemer i disse byområder nedsatte regeringen derfor i september 1993 Regeringens Byudvalg. Helhedsorientering, samarbejde på tværs af ministerier, hierarkier, traditioner og såvel offentlige som private sektorer, samt koordinering er og har været grundlæggende præmisser for Byudvalgets hidtidige arbejde.

I løbet af de forløbne 3½ år har Byudvalget iværksat en række forskellige initiativer og indsatser, der konkret søger at afhjælpe de mangeartede problemer, der har præget mange bydele. Denne specifikke boligsociale indsats sammenholdt med regeringens generelle økonomiske politik, der i sig selv har bevirket økonomisk vækst og dermed faldende ledighed, har betydet, at man allerede på nuværende tidspunkt kan konstatere begyndelsen på en positiv udvikling i socialt belastede boligområder.

I 1. etape (september 1993 – april 1995) fremlagde Byudvalget en handlingsplan indeholdende 30 forslag, der over en bred front sigter på at forbedre forholdene i de byområder, der har været karakteriseret af større eller mindre grad af socio-økonomisk, fysisk eller image-mæssig belastning. Handlingsplanens delelementer har med andre ord haft til formål at standse de negative udviklingsspiraler, der i flere år har karakteriseret disse områder; nedslidning af boligområderne medførte større vedligeholdelsesudgifter og dermed stigende huslejeniveau, der betød, at de mere ressource-

stærke beboere, der havde råd til alternativer, flyttede, hvilket medførte dels yderligere huslejestigninger som følge af lejeledighed, dels at der langsomt blev skabt en række »øer«, hvor ledighed, misbrug, dårlig integration m.v. blev de fremtrædende karakteristika.

Forslagene i handlingsplanen spænder vidt; omprioritering, ansættelse af beboerrådgivere, sociale aktiviteter, herunder målrettede tilbud til unge, særlige tilbud til unge indvandrerkvinder, integrationsprojekter i folkeskolen, uddannelse af tospogede lærere etc.

Hovedparten af de 30 forslag er nu sat iværk, og allerede på nuværende tidspunkt kan man spore en positiv effekt af nogle af tiltagene. Det gælder for eksempel omprioriteringsindsatsen, der har det dobbelte formål at nedsætte huslejeniveauet i det almenyttige byggeri og at finansiere renovering af bygninger og udenomsarealer. Opgjort i kursværdi er der som følge af ordningen i alt omprioriteret for 9 mia. kr., hvilket – tillagt en særlig driftsstøtte fra staten og Landsbyggefonden – svarer til en samlet årlig lettelse på i alt 430 mio. kr. fordelt mellem 213 boligafdelinger med i alt 55.159 lejligheder. 60% af den årlige nedsættelse er anvendt til huslejelletter mens 40% medgår til den løbende finansiering af fysisk renoveringsarbejder til en samlet værdi af 6 mia., hvoraf 4,5 mia. kr. finansieres ved støttede indekslån med ydelsesstøtte fra Landsbyggefonden. Renoveringsarbejdet i de 213 boligafdelinger gennemføres over en periode på 5 år.

Opgørelser fra 1996 viser, at antallet af permanent ledige lejligheder i nogle af de hårdst ramte afdelinger nu er reduceret betragteligt, ligesom man kan se et vist fald i fraflytningsprocenterne. Områderne er med andre ord igen blevet lidt mere attraktive at bo i.

Regeringens initiativer blev yderligere fulgt op på finansieringssiden. Således er kommuner såvel i hovedstadsområdet som i det øvrige land med socialt belastede boligområder blevet tilgodeset over de kommunaløkonomiske udligningsordninger. Kommuner med socialt belastede boligområder fik med de nye ordninger mulighed for af de ekstra tilførte midler at afholde udgifter, som er knyttet til disse boligområder.

De boligsociale projekter, der både omfatter sociale aktiviteter og ansættelse af beboerrådgivere, sigter først og fremmest mod at skabe trivsel i de enkelte boligområder, samt at forebygge udstødelse af de enkelte beboere. Der er iværk-